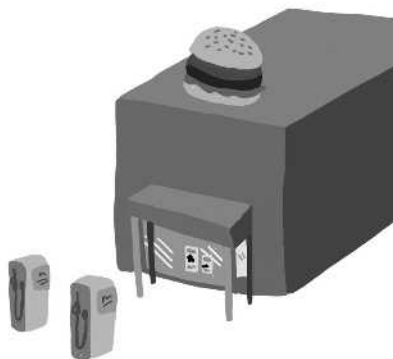

ANTTI

TUOMAINEN

TAPPOKELI

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Copyright © Antti Tuomainen 2024
Published by agreement with Salomonsson Agency

ISBN 978-951-1-47529-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

HELSINKI, 1982

I

Hän oli halunnut nähdä sen vielä kerran ennen lähtöään.

Ilmari Nieminen katseli pianoa, sen mustaa, kiiltävää pintaa ja luunvalkoisia koskettimia, kuin lähes päättymätöntä riviä filmitähden hampaita. Pedaalit näyttivät puhtailta kuin vastapestyt ruokailuvälineet, kyljet hohtivat kuin peilijää kuumamossa.

Hänen tyttärensä piano.

Kuuden päivän kuluttua.

Kunhan hän vain saisi sovittua eräästä ratkaisevan tärkeästä asiasta.

Ilmari kääntyi, etsi katseellaan myyjää ja tuli samalla vilkaisseksi ulos.

Ikkunoiden takana, syvävihreän mainosteipin alleviivamana, loistivat Aleksanterinkadun kellertävänkultaiset jouluvalot. Suuret, lastumaiset lumihiutaleet leijailivat hitaasti, kevyesti lainehtien. Ero sisä- ja ulkolämpötilojen välillä oli yli neljäkymmentä astetta. Sisällä soitinliikkeen hiostavassa lämmössä joululaulu vaihtui toiseen, ja kohta kattilat olivat täynnä puuroa.

– Pianoa katsomassa?

Ilmari kääntyi taas eikä osannut sanoa mistä poikkeuksellisen pitkä, pilkulliseen kauluspaitaan pukeutunut miesmyyjä oli ilmestynyt. Hänen oli täytynyt piileskellä lähetyvillä, ehkä toisen pianon takana. Mikä tuntui hankalalta, jo yksin miehen pituuden vuoksi. Ilmari ei kuitenkaan halunnut eikä ehtinyt pohtia asiaa enempää.

– Olen, itse asiassa, Ilmari myönsi ja osoitti pianoa, – ja nimenomaan tätä. Haluaisin varmistaa, että tämä piano on tässä kuuden päivän kuluttua.

Mies katsoi pianoa, sitten Ilmaria. Hän näytti epäroivän.

– Se on jouluaatto, mies sanoi.

– Siksikin kysyn, Ilmari sanoi.

Mies nyökkäsi, yhä epäroiden.

– Piano jouluksi, mies sanoi.

Ilmari myönsi asian olevan juuri näin, ja oli jatkamassa varsinaiseen asiaansa, muttei ehtinyt.

– Kuljetus pitäisi tilata tänään, mies sanoi, – viimeistään.

– Kuljetus ei ole ongelma, Ilmari sanoi, – riittää että piano on jouluaattona tässä, vien sen itse pois.

Mies ei sanonut mitään. Luumunsiniset, pienempienet pallo mustalla pohjalla tuntuivat vilistävän hänen paidassaan. Ilmari yritti olla näkemättä levotonta paitaa, pyrki mieluullisesti muodostamaan yleiskuvaa. Mies oli sekä erittäin pitkä että erittäin hoikka. Ilmari ei näyttänyt voivan mitään sillekään, että hänen mieleensä nousi kuva miehestä taittelemassa ja viikkaamassa itseään pianon taakse, asiakasta odottamaan.

– Eli mikäli ymmärrän oikein, mies sanoi sitten, ja Ilmari näki varovaisen hymyn orastavan tämän pitkillä, kärsivänoisilla kasvoilla, – te ostate pianon nyt ja haette sen jouluaattona. Siinä tapauksessa minä myyn pianon mielelläni. Se on erinomainen valinta, sen voin ihan rehellisesti sanoa,

minulla on itselläni samanlainen. Ja tämä on myös viimeinen kappale.

Miehen viimeinen lause ei kuulostanut myyntipuheelta. Oikeastaan mikään hänen suustaan tuleva ei kuulostanut myyntipuheelta.

– Viimeinen kappale, Ilmari kysyi.

– Täydennystä ei enää tämän vuoden puolella tule, mies sanoi ja kuulosti siltä, että oli enemmän pahoillaan kuin millään tavalla kiihdyttämässä myyntiä, – tämä on ainoa.

He molemmat katsoivat pianoa, ja jokin osa Ilmarista – todennäköisesti tämän uuden tiedon valossa – näki sen nyt kuin ensimmäistä kertaa.

Vaikka tämä ei tietenkään ollut ensimmäinen kerta.

Ensimmäinen kerta oli ollut melkein kaksi kuukautta sitten, kun Helena, hänen kaksitoistavuotias tyttärensä, oli tuonut hänet myymälään ja näyttänyt mitä toivoi joululahjaksi nyt kun oli päässyt tunnetun soitonopettajan oppilaaksi ja kehittyi hurjaa vauhtia ja tähtäsi musiikin ammattilaiseksi. Helena oli istunut pianon eteen ja alkanut soittaa, ja Ilmari oli tiennyt ettei tulisi kertomaan Helenalle rahattomuudesta; siitä, että avioero ja asunnon jääminen Helenan äidin ja Helenan käyttöön tarkoittivat, että Ilmari maksoi raskaan postin käsittelijän palkastaan niin asuntolainaa ja elatusmaksuja kuin oman asuntonsa vuokraakin ja että hänen lompakostaan löytyi siltäkin hetkellä vain ajokortti ja Elokuva-arkiston vuosilippu. Ilmari ei ollut hiiskunut sanaakaan tästä. Sen sijaan hän oli peitelletyt liikutustaan katsellessaan Helenan sormia koskettimilla, ja ennen kaikkea kuunnellessaan, mitä sormet ja koskettimet yhdessä saivat aikaan. Ja kun Helena sitten oli lopettanut soittamisen ja noussut seisomaan pianon viereen, Ilmari oli tehnyt päätöksensä.

Ilmari oli luvannut Helenalle pianon, ja hän oli luvannut sen jouluksi.

Ja nyt, kuusi päivää ennen aattoa, hän seiso i musiikki- liikkeen toisessa kerroksessa häntä päätä pidemmän, hermostuneen oloisen myyjän kanssa ja yritti löytää ratkaisun pulmaansa, joka oli yhtäkkiä suurentunut, moninkertaistunut. Mutta samalla hän alkoi, myyjän räpytteleviin silmiin edelleen katsoessaan, vaistota muutakin. Ilmari huomasi ajattelevansa, että hänellä ja myyjällä saattaisi sittenkin olla jotakin yhteistä.

– En muista sinua viime kerralta, Ilmari sanoi.

– Anteeksi?

– Kun kävin täällä kaksi kuukautta sitten.

– En ollut täällä silloin, mies pudisti päätään, – itse asiassa... aloitin vasta viisi päivää sitten.

Ilmari odotti, hänellä oli tunne että mies jatkaisi.

– Olen säveltäjä, mies sanoi sitten, – mutta säveltäminen ei... Ja kun kuitenkin tunnen soittimet, niin ajattelin että... Työtä ja elantoa... Mutta tämä on pitkälti provisiopohjaista ja minä... kuten sanoin, olen säveltäjä, ja en kai sitten oikein...

– Ymmärrän hyvin, Ilmari sanoi, – olen samankaltaisessa tilanteessa.

– Olet säveltäjä?

– Olen postimies, Ilmari sanoi, – ja olen ostamassa pianoa. Mutta minulla on rahaa vasta jouluaattona, ja haluaisin varata pianon nyt. Etenkin kun se on ainoa kappale.

Mies katsoi Ilmaria, ja Ilmari ajatteli että tämä näytti entistäkin kärsivämmältä.

– Mutta miten, mies kysyi, – me sitten toimisimme?

– Ehdottaisin hieman poikkeavaa järjestelyä, Ilmari aloitti, – varaan pianon nyt, ja kun haen sen jouluaattona, maksan siitä täyden ohjevähittäismyyntihinnan, josta sinä saat

maksimiprovision. Tämän lisäksi maksan päälle vaikkapa kymmenen prosentin säilytys- tai varausmaksun, miten sitä kutsutaankin, ja sinä voit kirjata sen haluamallasi tavalla.

Mies nielaisi. Ilmari näki, että säveltäjä hallitsi myös laskeamisen.

– Se pelastaisi joulun, säveltäjä sanoi.

– Se pelastaisi joulun, Ilmari myönsi.

Säveltäjä katsoi taas pianoa, sitten Ilmaria.

– Jos varaan pianon sinulle, niin mistä minä tiedän että sinä todella tulet jouluaattona?

– Koska olen luvannut tulla, Ilmari sanoi, – koska tämä on tyttäreni piano.

2

Ilmari käveli lumituiskussa Kamppiin, löysi oikean laiturin, odotti viisitoista minuuttia pakkasessa, nousi sitten linja-autoon numero kolmekymmentäyhdeksän ja työnsi taskussa pehmenneen kymmenen matkan lipun leimauskoneeseen ja antoi koneen nipsaista lipusta viimeisen matkaan oikeuttavan kulman. Hän sai istumapaikan takaosasta ikkunan vierestä ja tunsi lämmittimen kuumuuden vasemmassa sääressään. Auto täyttyi pysäkki pysäkiltä ja alkoi haista ihmisten vaatteilta, kun lumi sulii takeista, pipoista ja kengistä. Ilmari jäi bussista Pitäjänmäessä. Teollisuusalueella lumi oli kasautunut jalkakäytävälle valleiksi, ja Ilmari ponnisteli eteenpäin. Puhelinluettelosta repäistyn karttasivun mukaan matkaa pysäkiltä perille oli noin kilometri.

Ilmari teki lumista matkaa ja ajatteli.

Kun tarjous oli tullut, hän oli tarttunut siihen. Siitäkin huolimatta, ettei lopulta tuntenut henkilöä, jolle oli päätyneet soittamaan. Vihjeen ja puhelinnumeron hän oli saanut työtoveriltaan, Riekkonen-nimiseltä vanhemmalta lajittelijalta. Ja mitkä olivat lopulta olleet hänen vaihtoehtonsa? Hän ei voinut pyytää rahaa vanhemmiltaan siitä yksinkertaisesta

syystä, ettei heillä ollut koskaan ollut rahaa kuin alkoholiin ja tupakkaan ja he kykenivät hädin tuskin pitämään huolta itses-
tään. Ja nuoruuden sekä varhaisaikuisuuden ajan ystävät oli-
vat perhevuosien aikana käytännöllisesti katsoen kadonneet,
eikä ollut muutenkaan todennäköistä, että heiltä olisi liiennyt
rahaa entisen koulutoverin pianohankintoihin. Näin ollen tar-
jottu työ ja siitä saatava korvaus olivat olleet ratkaisu hänen
ongelmaansa. Ja niin hän oli päätenyt ottamaan neljän päivän
palkattoman vapaan varsinaisesta työstään Postikeskuksessa,
ja nyt, kaiken edeltävän seurauksena, kävelemään illansuiselle
Pohjois-Helsingin teollisuusalueelle, vain päiviä ennen joulua,
lopullisena määränä Kilpisjärvi.

Ilmari ohitti halleja ja rakennuksia, joista useimmat olivat
pimeitä. Lyhtypylväät tuntuivat seisovan etäämpänä toisis-
taan kuin kantakaupungissa: mustat katveet vaikuttivat kerta
kerralta pitenevän. Ilmari veti rukkasiaan tiukemmalle, suo-
jasi ranteenseudun, johon tuuli tuntui puhaltavan erityisellä
tarkkuudella. Lumihiutalet pistelivät kasvoilla, sulivat kau-
lukselle. Ilmari tuli perille.

Kaunein Antiikki & Huonekalu, seinän sinivalkoinen ja
aavistuksen himmeä, alareunastaan repsottava valomainos
kertoi. Ilmari ajatteli ensin, että katseli jälleen yhtä pimeää
kaksikerroksista, betonipintaista rakennusta, mutta huomasi
sitten rakennuksen toisessa päässä valon. Ilmari käveli ikku-
nalle ja näki sälekaihtimien väleistä siivuja Victoria Principal
-julisteesta ja sotkuisesta toimistopöydästä, jolla erotti
useamman taskulaskimen. Soittokello löytyi ovesta, eikä kel-
lon kaiku ollut vielä haipunut, kun ovi avautui ja pakkas-
ilmaan leuhahti vahva yhdistelmä partavettä ja sipulia. Ilmari
oli tuskin esitellyt itsensä ja kertonut asiansa, kun mies viit-
toi hänet sisään.

– Pentti Leinonen, mies sanoi, – kauneinta antiikkia.

Ilmari ravisteli lumet takistaan ja kaulaliinastaan, veti pipon päästään ja seurasi Leinosta syvemmälle rakennukseen. He tulivat toiselle ovelle ja astuivat huonekaluhalliin. Leinonen naksautti valot päälle, ja Ilmari katsoi ympärilleen. Hän näki paljon tavaraa, etupäässä eri-ikäisiä huonekaluja, muttei juuri antiikkia, saati kaunista sellaista. Osa tavarasta oli suoranaista romua: lamppukasoja, mattoröykkiöitä, taulupinoja. Hän katsoi jälleen vieressään seisovaa Tabacilta ja liha-piirakalta tuoksuvaan keski-ikäistä miestä ja huomasi nyt, että tämän oikea silmä oli lasia ja katsoi aavistuksen eri suuntaan kuin vasen.

– Onko tarvetta huonekaluille? Leinonen kysyi.

– Ei kiitos, Ilmari sanoi.

He seisoivat hetken hiljaa. Leinonen ei ollut henkilö, jonka kanssa Ilmari oli puhunut puhelimesta, ja hän tunsu nyt helpotusta ajatellessaan asiaa.

– Hinnat ovat verovapaita, Leinonen sanoi.

– Tulin hakemaan auton, Ilmari sanoi.

He seisoivat vielä hetken paikoillaan, sitten Leinonen lähti kävelemään, ja jälleen Ilmari seurasi häntä. Seuraaminen oli tosin pakollistakin: tavarakeskittymien väleissä kulki metsäpolun levyisiä käytäviä. Tosin tämän paikan erotti metsästä muun ohella hallin tuoksu: home tuntui nenässä rehevänä ja pistävänä. Leinonen pysähtyi, ja Ilmari näki, että he olivat kävelleet rakennuksen kadunpuoleiseen päätyyn, missä oli nosto-ovi. Ja nosto-oven edessä oli auto. Jos sitä sellaiseksi halusi kutsua.

– Ymmärsin puhelimesta, Ilmari sanoi, – että sinulle oli annettu tehtäväksi hankkia vähän käytetty Fiat Ducato tai vastaava.

– Kulujen ja vähennysten jälkeen, Leinonen sanoi, – ja tällä aikataululla se ei olisi ollut mitenkään mahdollista. Ei olisi ollut tämäkään, ellen olisi pistänyt hieman omianikin väliin.

Nyt Ilmari sai kiinni siitä, mikä häntä Leinosessa vaivasi. Kyse ei ollut lihan ja riisin ja hajusteiden vaikutuksesta useampaankin aistiin samanaikaisesti tai katseesta, jota oli mahdoton tavoittaa. Syy löytyi tavasta, jolla Leinonen näytti lähestyvän mitä tahansa asiaa: jos ei täydellisen epärehellisesti niin ainakin jonkinasteisella välistävedolla. Lyhyen tuttavuuden aikana hän oli ehtinyt kertoa edustavansa kauneinta antiikkia seistessään keskellä romukasoja, ehdottanut sitten suoraan veronkiertoa, ja nyt hän oli kaikesta päätellen myös pimittänyt osan pakettiauton hankintarahoista. Yhdessä asiassa Leinonen oli kuitenkin puhunut totta, ja siinä hän olikin osunut enemmän oikeaan kuin todennäköisesti tiesikään.

Aikaa ei ollut mihinkään ylimääräiseen.

Vaaleansininen pakettiauto oli Thames-merkkinen, brittiläinen. Ilmari ei ollut asiantuntija, mutta hän oli kohtalaisen varma, että merkin valmistus oli lopetettu jo aikaa sitten.

– Talvirenkaatkin laitoin, Leinonen sanoi.

Ilmari kiersi auton, tarkisti helmat ja renkaat ja näki, että sinänsä tuoreet nastarenkaat olivat yhtä merkkiä vasemmalla puolella ja toista merkkiä oikealla, mikä tarkoitti, että ne olivat melko varmasti varastettu ja vieläpä kahdesta eri autosta. Ilmari tuli takaoville ja avasi ne ja totesi, että tältä osin sovittu oli pitänyt.

Sohvan näkemisessä oli jotakin samaa kuin siinä, että törmäisi hikisessä pukuhuoneessa Koh-i-noor-timanttiin.

Toisin kuin kaikki muu Ilmarin näkemä esineistö tässä sekavassa hallissa, pakettiautoon mahdutettu muhkea sohva todella oli kauneinta antiikkia. Tummanpunainen verhoilu

hehkui, tummanruskeat puuosat kiilsivät. Ilmarin oli helppo ymmärtää, että taiten entisöity sohva oli jollekulle tärkeä, eikä vain rahallisesti, vaikka luonnollisesti silläkin oli tässä tapauksessa suuri merkitys. Ilmari katseli sohvaa vielä hetken, tarkisti kiinnitykset ja tiukkasi naruja sohvan molemmilta puolilta ja sulki ovet. Sitten hän käveli kuljettajan ovelle ja avasi sen. Avaimet olivat lukossa, kasettisoitin vaikutti uudelta ja kaikki muu vanhalta. Kuljettajanistuin näytti siltä kuin hyvin painava kuljettaja olisi istunut siinä joitakin kymmeniä vuosia. Mikä oli tietysti mahdollista.

– Se on nimenomaan matka-auto, niin kuin näet, Leinonen sanoi, – otin sen valinnassa huomioon. Kun kuulin ettet aja suorinta reittiä.

– Käyn matkan varrella ensin Ilomantsissa, Ilmari sanoi, enemmän itselleen kuin Leinoselle, – sitten Vaasassa.

– Tunnen paljon porukkaa molemmista, Leinonen sanoi, – hienoja paikkoja.

Ilmari piti käytännöllisesti katsoen varmana, ettei Leinonen ollut koskaan käynyt kummassakaan paikassa. Ilmari ei jatkanut keskustelua, hän kiersi auton vielä kerran, avasi matkustajanpuolen oven ja tarkasti ohjaamon siltäkin puolelta. Hän katseli vanhan pakettiauton sisätiloja aikansa, hengitti syvään. Hyvä on, hän ajatteli. Hän ajaisi auton ja sohvan Kilpisjärvelle, ja hän tekisi sen siksi, että saisi hankittua tyttärelleen pianon jouluksi. Kaikki muu oli toisarvoista. Mitä sen oli väliä, missä hän paleli, kuinka epämukavasti istui tai kuinka vaikeaa vanhalla englantilaisella autolla oli ajaa Suomen talvessa?

– Onko sinulla rahat mukana? Leinonen kysyi, kun Ilmari oli sulkenut oven.

Ilmari käveli Leinosen luo.

– Rahat?

– Kun olet autoa vuokraamassa, Leinonen sanoi, molemmat silmät suoraa katsetta väistäen.

Ilmari ajatteli, että hän oli tuntenut Leinosen vasta joitakin minuutteja, mutta pystyi jo sanomaan, että Leinonen oli mies, joka ei koskaan lakkaisi yrittämästä. Pelkkä pennin tuoksukin saisi hänet virittämään huijausta.

– Asia on sovittu toisinpäin, Ilmari sanoi, – sinulla on minulle bensarahaa. Tiedän sen.

Ilmari ei sanonut muuta. Hän seisoj Leinosen edessä niin kauan, että Leinosen otsalle alkoi puristua hikipisaroita, ja tämä piilotteli peukaloitaan nyrkkiensä sisään. Lopulta Ilmari sai myös yhteyden Leinosen toimivaan silmään. Hän kuuli, kuinka Leinonen nielaisi.

– Muistin väärin, Leinonen sanoi. – Kun paljon tekee kauppaa, unohtaa yksityiskohtia.

Hän veti takataskustaan ruskean, puolikiiltävän kirjekuoren. Ilmari otti sen, avasi ja laski rahat. Ne riittäisivät täpäristi polttoaineeseen, mutta eivät muuhun. Ilmari siirsi kuoren povitaskuunsa.

– Nostatko oven, hän sanoi Leinoselle ja istui autoon.

– Kartta on hansikaslokerossa, Leinonen huikkasi harpoessaan seinän viereen, missä hän naksautti jälleen yhtä katkaisinta.

Ovi nousi kimeästi kirskuen. Ulkona leijailleet lumihiutaleet vaistosivat avautumisen ja syöksyivät sisään. Kun ovi oli ylhäällä, Ilmari käynnisti moottorin ja sai toisella yrittämällä vaihteen silmään. Sitten hän liu'utti englantilaisen pakettiauton varovasti pakkaseen ja suuntasi portille ja kadulle ja otti taakseen katsomatta suunnaksi Ilomantsin.

Tai se oli tarkoitus.

Heti Vihdintien liittymästä Kehä Ykköselle kiihdyttäessä hän huomasi ajavansa ilman toimivia tuulilasinyyhkiöitä. Normaalisti, tai normaalin auton ollessa kyseessä, tämä ei ehkä olisi ollut ongelma: sydäntalvella tuulilasinyyhkimää ei juuri tarvittu. Mutta Thames ei ollut tavallinen auto tässäkään mielessä. Tapa, jolla jalkatilaan sijoitettu höyrypönttömäinen lämmitin puhkui kuumaa ilmaa ohjaamoon, aiheutti sen, että lähes pystysuora tuulilasi sen yläpuolella lämpeni huomattavasti ja näytti magneetin lailla keräävän ja osittain myös sulattavan siihen pyryttävää lunta. Pirkkolan kohdalla Ilmari tiesi, että hänellä oli ongelma.

Ilmari laski ajaessaan sivuikkunaa, kumartui eteenpäin, kurotti käden autosta ja pyyhki lapasella tuulilasin ulkopuolta. Samalla hän näki Pakilan Teboilin valot ja nousi liittymään, kääntyi Pakilantielle, ajoi Teboilin pihaan ja pysäytti auton huoltamon Kehätien puoleiseen pysäköintiriviin. Sitten hän istui autossa ja mietti vaihtoehtojaan ja päätyi nopeasti siihen, että niitä oli vähän. Hän myös toivoi olevansa väärässä. Hän veti pipon päähänsä, astui ulos, lukitsi auton oven, käveli huoltamoon ja sai kuulla olleensa oikeassa.

Thamesiin ei ollut varaosia ja seuraava vapaa korjausaika, jolloin tilannetta yleensäkin voitaisiin edes alkaa kartoittaa, olisi seuraavan iltapäivän lopulla.

Peroksidilla hiuksensa pelästyttänyt nainen pyrki kuitenkin ystävällisyyteen ja halusi selvästi osoittaa myötätuntoaan Ilmarin kohtaaman vastoinikäymisen vuoksi. Huoltamo tuoksui poltto- ja voiteluaineilta, ja Ilmari kuuli kahvilan puolen kaiuttimista, kuinka varpunen pienoinen oli jo syönyt kesäeinehen.

– Mihin olet ajamassa? nainen kysyi sitten.

– Pohjoiseen, Ilmari sanoi ja lisäsi, – loppujen lopuksi.

– Aijajai, nainen sanoi, – sitten ne sulat pitää saada toimi-
maan. Siellä pitää olla varsinainen Vatanen että pysyy tiellä.

Ilmari ajatteli, että ehkä rallin tuore maailmanmestarikin
olisi joutunut hetken kokoamaan ajatuksiaan, mikäli olisi pää-
tynyt Thamesin rattiin ja mikäli Thames ylipäättään saataisiin
takaisin tien päälle. Ilmari ei keksinyt enää muuta sanottavaa
– ehkei sellaista edes ollut – joten hän kiitti naista avusta ja
kääntyi ovea kohti.

– Toivottavasti saat pyyhkimet toimimaan, nainen huik-
kasi vielä hänen selkensä takaa. – Sinne pohjoisemmaksi on
luvattu ihan tappokeliä.

Viime mainittu jäi kaikumaan Ilmarin korviin. Se kuulosti
enemmän manaukselta kuin kelivaroitukselta, ja tuntui jopa
pahaenteiseltä, eikä vain siinä mielessä, että häneltä puuttui
sekä varaosa että asentaja.

Hän käveli huoltamon kirkkaassa valaistuksessa pihan
poikki kohti pakettiautoa, väisti sileänliukkaita, satojen ren-
kaiden hiomia ajouomia ja yritti päättää missä ja millä huol-
toasemalla seuraavaksi pysähtyisi, sillä vain yhdellä asialla oli
merkitystä: että hän pääsisi matkaan. Näissä ajatuksissaan,
mustaa jäälaikkua kiertäessään, hän kuuli takaansa toisen
äänen.

– Minun isälläni oli Thames, joku sanoi. – Jos pyydät tuolta
sisältä pihdit ja ristipääruuvarin, minä korjaan ne pyyhkimet.

3

Pitäjänmäki oli yksi iso vittu: pimeä, liukas ja loputtoman sekava. Otto Puolanka puristi ohjauspyörää ja ajoi kaksi kertaa rakennuksen ohi ennen kuin tajusi sen oikeaksi ja etsimäkseen. *Kaunein Antiikki & Huonekalu*. Hän ohjasi auton portista rakennuksen seinän viereen, sammutti vanhan Saab ysikutosensa moottorin, tumppasi Camel-savukkeensa kukkuraiseen tuhkakuppiin, onnistui karistamaan tuhkaa pelkääjänistuimelle asti ja etsi sitten oikealla kädellään pulloaan keinonahkaisen istuimen ja takapenkin välistä. Lopulta puolikas pöytäviinapullo löytyi, ja Otto kiersi korkin auki. Hän nosti pullon huulilleen ja näki samalla renkaiden jäljet lumessa. Jos hän ei olisi ollut tottunut juomaan pullon suusta, hän olisi purskauttanut nesteet syliinsä. Otto oli ollut jo valmiiksi raivoissaan, mutta nyt hän tunsu aaltojen kasvavan sisällään, myrskyn nousevan.

Jäljet alkoivat nosto-ovelta, kaarsivat portin suuntaan, sekoittuivat muihin jälkiin, ja katosivat.

Se tarkoitti, että hän oli myöhässä.

Otto ei tiennyt miksi joka kerta, kun hän poikkesi baariin virkistäytymään, hän viipyi pidempään kuin oli alun perin suunnitellut. Nytkin hänen tarkoituksenaan oli ollut huuh-

toa pöytäviinan tympeys suustaan yhdellä raikkaalla A-oluella – hän oli laskenut että hänellä olisi hyvin aikaa siihen – mutta ennen kuin huomasikaan hän oli päätynt heittämään tikkaa ja juomaan ei yhden, vaan kolme tuopillista.

Otto kiersi korkin takaisin pulloon. Hän tarvitsisi täydennystä.

Otto avasi oven ja astui ulos pakkaseen. Tuuli oli voimistunut, lumi pyrki silmiin ja korviin. Otto kaivoi Camel-askin takkinsa oikeasta taskusta, sytytti uuden tupakan ja tarpoi lumessa rakennuksen ovelle, kiroili mielessään koko matkan. Puolipitkä nahkatakki piti hyvin tuulta, mutta koska hänellä ei ollut käsineitä, viima puri sormia. Otto soitti ovikelloa, puhalsi savua talvi-iltaan.

Kun ovi avautui, Otto astui sisään.

– Pentti Leinonen, oven avannut, voimakkaantuoksuinen mies sanoi nopeasti, – kauneinta antiikkia.

Otto ei sanonut mitään. Hän tarttui miestä käsivarresta, puristi tiukasti ja ohjasi tämän huonekaluhalliin. Hallissa hän irrotti otteensa ja koukkasi tupakan huuliltaan.

– Täällä ei oikein sovi polttaa, Leinoseksi itsensä esitellyt mies sanoi, – ihan jo kulttuurihistoriallisista syistä.

– Missä sohva on? Otto kysyi.

– Mikä sohva?

Otto halusi katsoa miestä silmiin, muttei löytänyt niitä. Tai toki hän tiesi, mistä silmät yleisesti ottaen löytyivät, ihmisen päästä, ja suurin piirtein keskivaiheilta, mutta yhteyden saaminen juuri näihin tuntui jostakin syystä mahdottomalta. Otto imi hetken savua sisäänsä, sitten hän puhalsi savun ulos ja katseli ympärilleen. Hän tunsi olevansa humalassa, mutta ehkä sitäkin enemmän hän oli raivoissaan. Näitä kahta oli usein vaikea erottaa toisistaan.

– Tiedät mikä sohva, Otto sanoi, – ja toinen juttu, näin auton jäljet lumessa. Minkä merkinen se auto on?

– Mistä tässä on kysymys, mies sanoi, – tämä on korkean tason antiikkiliike...

– Tämä on erittäin matalan tason varastetun tavaran kätkemispaikka, Otto sanoi. – Ja kysyn vielä kerran, missä sohva, ja minkälaisessa autossa?

Miehen kieli pyörähteli huulilla, kuin niitä käyttöön rasvaamassa. Sitten hän otti ryhdikkäämpää asentoa, tai ainakin yritti.

– Kuinkas paljon, mies kysyi, – jos ystävien kesken tiedustelen, tällaisesta tiedosta sitten maksetaan?

– Ystävien kesken?

– Niin.

– Maksetaan?

– Niin... mies epäröi ja näytti nyt hämmentyneeltä.

Otto pudotti tupakan lattialle, muttei polkaissut sitä samuksiin. Myyjä pyöräytti jälleen kieltä huulillaan, muttei sanonut mitään.

– Eikö se kuulu ystävyteen, Otto kysyi, – että autetaan toista, ilman maksua, ihan ilmaiseksi? Haluatko sinä ihan oikeasti että meistä tulee ystäviä?

– Anteeksi?

– Vastaisitko sä mun ilmoitukseen, Otto kysyi, – yx frendi olis nasta. Foton lähettäneille sataprosenttinen vastaus.

– Mitä?

– Mä harrastan musaa, Otto sanoi, – mut sun ei tarvi digata samast musast ku mä, pääasia et oot hyvä tyyppi.

– Mitä?

Otto puristeli käsiä nyrkkiin. Avasi ja sulki. Nivelet napsahtelivat.

– Peeäs, Otto sanoi, – kovikset, älkää vaivautuko.

– Sinä olet hullu, mies sanoi.

Otto hengitti syvään. Ennemmin tai myöhemmin kaikki sanoivat samaa. Ihmisiin ei voinut luottaa, sen Otto oli oppinut. Siksi hänellä ei ollut ystäviä ja siksi hän ei saanut ystäviä. Ja miksi hän oli pudottanut tupakan lattialle? Otto kaipasi tupakkaa, hän survaisi kätensä takin vasempaan taskuun – ja karjahti. Kipu oli pistävänkirkas, huumaava. Otto veti käden taskustaan, katsoi mihin oli iskenyt sormensa, mikä oli tunkeutunut etusormen kynnen alle.

Tikkoja.

Sitten hän ymmärsi mitä oli tapahtunut. Pöytäviina. Jano. Baari. Olut. Tikat. Jotka olivat jääneet hänen haltuunsa.

Ja sekuntia myöhemmin Otto tajusi toisenkin asian.

Leinonen-niminen mies yritti juosta hänen ohitse.

Otto nosti kätensä nopeasti. Tarkoitus oli yksinkertaisesti pysäyttää mies, mutta miehen yllättävän väkevä pinkaisu, Oton voimallinen käden heilautus ja tikkanippu, jota hän nyrkissään puristi, yhdistivät voimansa, ja kaikki viisi tikkaa upposivat kerralla – pehmeästi kuin neulat kangastyynyyn – miehen poskeen.

Leinonen pysähtyi ja näytti siltä kuin olisi samanaikaisesti oivaltanut jotakin tärkeää ja juossut päin seinää. Otto piti kiinni tikoista, irrotti sitten otteensa ja näki edessään miehen, jolla oli täysi setti punasiipisiä tikkoja oikeassa poskessaan ja joka alkoi vaihtaa painoa jalalta toiselle ja huitoa ilmaa käsillään.

– Oha eeee voiihhh, Leinonen-niminen mies sanoi, tai paremminkin huudahteli.

Otto ei heti ymmärtänyt mitä mies sanoi, mutta sitten hän uskoi tietävänsä. Ota ne pois, mies tuntui sanovan, kerta toi-

sensa jälkeen. Otto astui miehen luo, tarttui yhdellä kädellä tikkoihin, toisella tämän päähän, ja repäisi tikat poskesta. Veri roiskahti kuin haarukalla pistetystä maalitonkasta. Leinonen-niminen mies löi itseään poskelle, piteli kättään siinä ja näytti siltä kuin olisi vihdoinkin valmis puhumaan.

– Sohva on autossa matkalla ensin Ilomantsiin, sitten Vaasaan, ja lopuksi Kilpisjärvelle, mies sanoikin, – auto on pakettiauto, vanhempi, vaaleansininen Thames, brittiläinen. Laatupeli.

Otto ajatteli hetken kuulemaansa. Hän katsoi miestä, jonka sormien välistä tihkui verta lattialle asti ja jonka suupielissäkin oli kirkasta verta.

– Olisin odottanut jotakin uudempaa, Otto sanoi, – Fiat Ducatoa tai vastaavaa.

Nyt Leinonen-niminen mies näytti kaiken muun ohella myös tuohtuneelta.

– Kaikki vaan saatana valittaa siitä autosta, hän sanoi, – se oli parasta mitä tuolla aikataululla...

– Kaikki, Otto sanoi, – tarkoitat kuljettajaa? Minkä näköinen mies?

– Minkä näköinen?

Otto alkoi menettää sitä vähää mikä hänen kärsivällisyydestään oli jäljellä. Mies tuntui vaistoavan tämän.

– Sinua lyhyempi, mies sanoi nopeasti, – sinua hoikempi, tummat, pitkät hiukset, kuin rokkibändissä soittaisi, ruskeat silmät. Takissa korkeat kaulukset, en muista muuta. Ja koostaan huolimatta jotenkin... uhkaava, tai... vaativa... tai...

– Uhkaava? Otto kysyi. – Vai vaativa?

– Niin... Leinonen-niminen mies haki sanojaan, – kaveri vain tietää mitä haluaa. Eikä lopeta ennen kuin saa sen. Se

vain välittyi hänestä... jollain tapaa vastustamaton... tai jopa... pysäyttämätön.

Otto sylkäisi lattialle. Kuin hän olisi jälleen maistanut suusaan jotakin, mikä ei sinne kuulunut. Leinonen-niminen mies katsoi häntä.

– Sellaista kaveria, Otto sanoi, – en ole tavannutkaan. Milloin hän lähti täältä?

Mies vilkaisi sivulleen, Otto katsoi samaan suuntaan ja hämmästyi. Kaappikello näytti oikeaa aikaa.

– Puoli tuntia sitten, mies sanoi.

Jos mies ja sohva olivat matkalla Ilomantsiin, he ajaisivat ensin Porvoon suuntaan, kääntyisivät ennen Loviisaa Kuutos-tielle. Jos Otto irrottaisi Saabista kaiken mitä siitä oli irrotetta-vissa, hän tavoittaisi vanhan pakettiauton ehkä jo ennen Kou-volaa ja olisi aamulla jälleen Helsingissä toimittamassa soh-vaa toimeksiantajalleen tuntuva palkkiota vastaan. Ja olisi sitä seuraavana aamuna matkalla Las Palmasiin, Kanarialle, missä tuttu baari ja baarin tarjoilijatar...

– Entä minun korvaukseni, mies kysyi, ja herätti Oton aja-tuksistaan, – tiedoista ja vahingosta?

Mies käänsi päätään, näytti Otolle reikäistä, veristä pos-keaan. Kaappikello alkoi lyödä. Ääni oli kumeantunkkainen.

– Minun on sidottava sinut, Otto sanoi.

– Mitä, mies sanoi jo ties kuinka monennen kerran.

– Pariksi päiväksi, Otto nyökkäsi ja katsoi ympärilleen.

Oton huomio kiinnittyi erikseen valaistuun joulutavara-osastoon – *saisiko sieltä kerättyä tarkoitukseen sopivia sitomis-tarpeita?* – eikä hän nähnyt Leinonen-nimisen miehen syök-syä ennen kuin oli myöhäistä. Mies heilautti painavaa metalli-vatia samalla kun loikkasi, ja Otto kuuli päänsä sisällä saman-laisen kumahduksen kuin äsken kaappikellosta. Otto menetti

tasapainonsa, kaatui selälleen. Mies hakkasi metallivadilla, nyt hänen kasvojaan. Hyvä on, Otto ajatteli, hän oli ehdottanut tilanteeseen neutraalia ratkaisua, hän oli yrittänyt olla ystävällinen, hän oli tarjonnut jopa ystävyyttä, mutta mies oli torjunut hänet. Otto tavoitti vasemmalla kädellään yllään kimmeltelevät jouluvalot. Hän kohottautui metallivadin yhä paukuttaessa hänen otsaansa, tarrasi oikealla kädellään miestä haaroista ja puristi. Mies huusi ja laski metallivadin, muttei vielä pudottanut sitä kädestään. Otto puski itsensä ylös, työntyi miestä vasten, pyöräytti ripeällä liikkeellä jouluvalojohtot tämän kaulan ympäri, ensin kerran, sitten toisen. Otto tiukensi otettaan aina siihen saakka, kunnes metallivati kolahti lattialle ja Oton käsivarret puutuivat ja hän kuuli enää vain oman huohotuksensa. Sitten Otto laski miehen tummanvihreään nojatuoliin, hengitti syvään ja ajatteli, että mies näytti vanhassa lepotuolissa retkottaessaan – posket tonttulaninpunaisina hehkuen, jouluvalot kaulallaan tuikkien, kattoon tuijottaen – jonkinlaiselta jouluekstremistiltä, joka oli uupunut taakkansa alle. Otto kokeili ensin nenäänsä, sitten otsaansa. Verenvuoto ei vaikuttanut erityisen runsaalta, mutta sitä kuitenkin oli. Mutta pienet kolhut eivät raivostuttaneet Ottoa läheskään yhtä paljon kuin se, mitä oli tapahtunut. Eikö Otto ollut ollut myöhässä jo alun perin – miksi viivästyttää häntä vielä enemmän? Otto löysi joulutavaraosastolta lahjasäkin, pyyhki siihen nenänsä ja otsansa ja hiestä märän niskansa. Sitten hän katsoi äsken kumissutta kaappikelloa. Otto ajatteli, että ehkei tilanne sittenkään ollut täysin toivoton.

Hän sai miehen ja sohvan kiinni vielä ennen Kouvolaa.

Mutta yksi asia oli varma: hän ei enää yrittäisi olla yhtä ystävällinen kuin tähän saakka.